

Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri

Editör: Gürbüz OCAK

Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri

Editor: Gurbüz OCAK

Editör: Prof. Dr. Gürbüz OCAK

EĞİTİMDE BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ

ISBN 978-605-241-964-9

DOI 10.14527/9786052419649

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2019, PEGEM AKADEMI

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevdir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** ve **Pegemindex.net** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2019, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Ayşe Nur Yıldırım
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1 İskitler/ANKARA
Tel: 0312-341 1020 Faks: 0312-341 3050

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bilimin gelişmesinin temeli araştırmaya dayalıdır. Bilim dallarından biri olan Eğitim Bilimi diğer bilim alanlarından etkilendiği gibi onların öğretim işini üstlendiği için diğer bilim dallarının da gelişmesine önemli katkıda bulunur. Dolayısıyla eğitim biliminin de diğer bilim dalları gibi araştırmaya dayalı olması gerekir. Araştırma kültürünün gelişmesi birey daha anaokuluna geldiği andan itibaren başlamalıdır. Bu anlamda araştırma kültürünü kazandıracak olan öğretmenin öncelikle kendisinin bu kültürü kazanmış olması gerekir. Araştırma kültürü kazanmış bir öğretmen sınıfında karşılaştığı problemleri yapacağı eylem planıyla, probleme ilişkin araştırmalarıyla çözebilir. Bu nedenle öğretmen eğitiminde araştırma bilincinin oluşturulması araştırma sürecine ilişkin kavramların bilinmesi, araştırmaya ilişkin temel paradigmalara oluşturulması, araştırma tür ve yöntemlerinin tanınması, gerekli veri toplama yollarının bilinmesi ve toplanan verilerin analiz edilerek bulgulardan sonuçlar çıkarılması önemlidir.

Bu bağlamda bu kitap eğitim alanıyla ilgilenen bir araştırmacının araştırma kültürü kazanarak bir araştırma sürecinin başından sonuna kadar yapması gereken işlemleri içermektedir. Kitapta verilen bilgiler örneklerle desteklenerek anlaşılabilir hale getirilmeye çalışılmıştır. Eğitimde Araştırma Yöntemleri kitabındaki tüm bölümlerdeki yazılar yazarların sorumluluğundadır.

Eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanındaki araştırmalara bilimsel bir kaynak kitap olarak önemli katkılar sağlayacağını düşündüğüm "Eğitimde Araştırma Yöntemleri" kitabının hazırlanmasında emeği geçen tüm bölüm yazarlarına teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca kitabın basımı ve dağıtımını üstlenen uluslararası yayınevi olma şartlarını sağlayan Pegem Akademi yayınevine teşekkür ederim.

Editör

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Eylül 2019-Afyonkarahisar

[The page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered across the page and is not readable.]

Bölümler ve Yazarları

Editör: Prof. Dr. Gürbüz OCAK

- 1. Bölüm: Bilimsel Araştırma Süreci: Giriş**
Doç. Dr. İjlal OCAK
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Öğr. Gör. Burak OLUR
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
- 2. Bölüm: Nicel Araştırma Modelleri-Desenleri**
Öğr. Gör Nilda Hocaoğlu
Afyon Kocatepe Üniversitesi
Emine AKKAŞ BAYSAL
- 3. Bölüm: Nitel Araştırma Modelleri-Desenleri**
Emine AKKAŞ BAYSAL
Nilda HOCAOĞLU
Afyon Kocatepe Üniversitesi
- 4. Bölüm: Karma Yöntem Araştırma Deseni**
Dr. Öğr. Üyesi Eray EĞMİR
Afyon Kocatepe Üniversitesi
- 5. Bölüm: Katılımcıları Seçme: Evren ve Örneklem**
Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Gülçin KARAKUŞ
- 6. Bölüm: Bilimsel Araştırmalarda Kullanılan Veri Toplama Yolları**
Prof. Dr. Gürbüz OCAK
Afyon Kocatepe Üniversitesi
- 7. Bölüm: Verilerin Analizi**
Öğr. Gör. Serkan BOYRAZ
Aksaray Üniversitesi
M. Enes TEPE

8. Bölüm: Okuyucuyla Paylaşma: Bilimsel Araştırma Raporunun

Hazırlanması

Prof. Dr. Aytunga OĐUZ

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Berrak KOCAMAN

9. Bölüm: Bilimsel Çalışmalarda Kaynak Gösterme

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Damla KUTLU KALENDER

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ iii

1. BÖLÜM

BİLİMSEL ARAŞTIRMA SÜRECİ: GİRİŞ

1. BİLİMSEL ARAŞTIRMALARDA TEMEL PARADİGMALAR.....	2
1.1. Pozitivizm	2
1.2. Yorumlayıcı Paradigma	4
1.3. Eleştirel Paradigma	6
1.4. Postmodern Paradigma.....	7
1.5. Nitel ve Nicel Paradigmalar	10
2. BİLİMSEL YÖNTEM VE ÖZELLİKLERİ	12
2.1. Bilim, Bilimsel Yöntem ve Araştırma Nedir?	12
2.2. Nicel Araştırma	15
Giriş	17
Yöntem.....	17
Bulgular	17
Tartışma.....	17
Sonuç	18
2.3. Nitel Araştırma.....	19
2.3.1. Nitel Araştırma Aşamaları.....	22
3. ARAŞTIRMAYA KARAR VERME	25
(Ne?, Neden?, Niçin?, Nerede?, Nasıl?, Kim? sorularını cevaplamak).....	25
4. GİRİŞ VE TEORİK ÇERÇEVE YAZILIRKEN DİKKAT EDİLECEK KURALLAR.....	27
4.1. Giriş	27
I. Yapı ve Yaklaşım	28
II. Araştırmanın Sınırları	29
III. Anlatı Akışı.....	30
IV. Okuyucuyu Dahil Etme.....	30
4.2. Teorik Çerçeve.....	31
5. LİTERATÜR TARAMASI YAPILIRKEN DİKKAT EDİLECEK KURALLAR.....	32
5.1. Anahtar Kelimelerin Belirlenmesi	33
5.2. Literatürü Sınırlandırma	34
5.3. Akademik Kütüphaneler	35
5.4. İnternet Kaynaklarında Tarama	35

5.5. Hem Birincil Hem de İkincil Kaynaklar	36
5.6. Bulunan Kaynak Doğru ve İyi Bir Kaynak mı?	37
5.7. Bulduğunuz Kaynak Uygun mu?	37
6. PROBLEM DURUMU	38
7. PROBLEM VE ALT PROBLEMLER (Tanımlanması, İfade Edilmesi ve Özgünlüğü, Araştırılabilirliği)	40
7.1. Problem Yazılırken Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar	41
Nicel Problemler	41
Betimsel Problemler	41
İlişkisel Problemler	42
Kıyaslama Problemleri	42
Nitel Araştırmalar	42
Temel Problem	42
Nitel ve Nicel Araştırmalarda Problem ve Amaç	43
7.2. Araştırma Problemini Seçerken Dikkat Edilmesi Gerekenler	43
7.3. Araştırma Problemi Nicel mi? Nitel mi? (Örnekler)	44
8. ARAŞTIRMADA HİPOTEZ VE YAZIMI	45
9. AMAÇ	47
10. ÖNEM	49
11. SAYILTI	50
12. SINIRLILIK	51
13. ARAŞTIRMA DEĞİŞKENLERİ VE TÜRLERİ	52
Değişkenlerin Sınıflandırılması	52
Yapı ve Özelliklerine Göre Değişkenler	53
Değer Alma Durumuna Göre Değişkenler	53
Neden-Sonuç Durumuna Göre Değişkenler	54
Değerlendirme Soruları	55
Kaynakça	61

2. BÖLÜM

NİCEL ARAŞTIRMA MODELLERİ-DESENLERİ

NİCEL ARAŞTIRMA MODELLERİ - DESENLERİ	66
Özet	66
1. Araştırma Modelinin Seçimi	66
2. Nicel Araştırma Desenleri	70
2.1. Keşfedici Araştırma	73
2.2. Kesin Sonuç Araştırmaları	73
2.2.1. Betimsel Araştırma	73

2.2.2. Tarama Modeli	78
2.2.3. Korelasyonel (İlişkisel) Araştırma	82
2.2.4. Nedensel Karşılaştırma Araştırmaları	84
2.2.5. Deneysel Araştırmalar	86
3. Tek Denekli Araştırma (Single Subject Design)	106
3.1. AB Deseni (AB Design)	107
3.2. ABA Deseni (ABA Design)	108
3.3. ABAB Deseni (ABAB Design)	108
3.4. ABCB Deseni (ABCB Design)	109
3.5. BAB Deseni (BAB Design)	109
4. Meta Analiz Araştırması (Meta-Analysis)	110
Değerlendirme Soruları	111
Kaynakça	119

İL K SEKİZ HAFTA İÇİN
2 - 119 SAYFALAR ARASI
ÖĞRENCİLER SORUMLUDUR.